లంచగొండి

తాతయ్య అన్నాడు :

"మన మెప్పుడూ వుద్యమంయొక్క మంచిచెడ్డలు చూడ వలసిందేగాని, వుద్యమం లేవదీసినవాళ్ళ కారక్టర్నుగురించి మాట్లాడగూడదు. అలాగైతే, మార్క్సు, రాయి—"

"రాయా?"

"ఆఁ, రామమోహన్ రాయి, యం. ఎస్. రాయి కాదు!— హిట్లరూ, చలపతీ—"

"చలప తెవరూ?"

"నీకు ఒక్కటీ తెలీదు-అంతా ఎరిగినట్టు పోజుచేస్తావు. వాడి చలవని నేను ఒక లక్ష బ్యాంకులో వేసుకోటమే కాకుండా తలెత్తుకు తిరుగుతున్నాను!"

తాతయ్య తృప్తిగా నిట్టూర్చాడు.

"ఎవ రా మహానుభావుడు?"

"నీ కెలా తెలుస్తుందోయ్? ఒక్క పుస్తకం చదవ్వు! మా చిన్నతనంలో అతని రచనలకోసం తన్నుకునేవాళ్ళం, అతని పుస్తకం దొరికిందంటే బడి ఎగ్గొట్టి, తలుపులు బిగించి చదువుకునేవాళ్ళం—పెద్దవాళ్లు తిట్టనీ, కొట్టనీ తర్వాత."

"మ రిప్పుడు—"

"ఏమి టిప్పుడు? అతనిపని తీరిపోయింది. అతను వేసిన విత్తనం అంతటా పాకింది. అందుకనే మీ కళ్ళకి అది విలక్షణంగా కనపడడం లేదు. సరే, ఒకటి అడుగుతాను, లంచం పుచ్చుకోటం తప్పా?"

"ఎవ రంటారు, ఆ మాట?"

"అన్నారు. ఒకప్పుడు. ఆ పని చేసినందుకు చెలపతిని పురుగులాగా చూశారు!"

"మరి అతను ఊరుకున్నాడా?"

"ఊరుకోలేదు, ఎదురుతిరిగి, అందరితో పోట్లాడాడు."

"ను వ్వెరుగుదువా?"

"నేను చిన్నవాణ్ణి, మా నాన్న బాగా ఎరుగు. ఆయన చెప్పినవిషయాలే నీకు చెప్పుతాను."

* * *

చెలపతీ అందరిలాంటి మనిషే. అందరిలో వుండే లోట్లు అతనిలోనూ వున్నై. కాని, అందరూ తమలో వున్న అన్ని లోట్లూ దాస్తే, చెలపతి నూటికి ముప్పాతిక తనే బయట పెట్టే వాడు—ఇతర్లకు సందివ్వకుండా, ఇవే అన్నీ అన్నట్టు! ఇక యితర్లవిషయంలో చెలపతి డాక్టరులాగా ప్రవర్తించేవాడు. నిర్దయగా, మత్తుమందివ్వకుండా, స్పృహలో వుండగానే వాళ్ళ 'లోట్లు' నే కుళ్ళు శస్త్రంచేసి తీసి పారేశేవాడు. అంతా బాధకోర్చుకొనికూడా చికిత్స చేయించుకునేవాళ్ళు. చేయించుకోక ఏం చేస్తారు? తమ నోటితో తమ లోట్లను చెప్పుకోలేకపోయారుగాని, ఒకళ్లు చూపినప్పుడు వొప్పుకోక చస్తారా? పైగా చెలపతి నిప్పంటిమనిషని వాళ్ళ నమ్మకం. అతనినోటికి వెరిచేవాళ్ళుకూడా. ఆఫీసులో అంతా అతన్ని రెస్పెక్టు చేసేవాళ్లు. ఒకానొక సందర్భంలో చెలపతి గడ్డి కరవవలసి వొచ్చింది, కరిచాడుకూడా. కాని, కొత్తకావటం

వల్ల జీర్ణించుకోలేకపోయాడు. ఆ పసరు కళ్ళకి తట్టి, అతనికి ప్రపంచం మరోవిధంగా కనుపించ నారంభించింది. సాటివాళ్లంతా తన్ను సందేహిస్తున్నారని అనుకున్నాడు. ఎలా తెలిసిందీ వాళ్ళకి? తను కతికింది చుట్టాల దగ్గరగా, అదీ పై అధికారి కిస్తానని చెప్పి! చెలపతికి చిక్కు విడలేదు. విడదీయటానికి చూసిన కుందికీ పెన వేసుకుపోయింది.

కాని చలపతిని ఎవ్వరూ అడగలేదు. ఆ ప్రశంస కూడా తేలేదు!

చెలపతికి ఈ మౌనం మరీ దుర్భరమైంది! అధికారి పిలిచి అందరి ఎదటా చీవాట్లు వేసినా అతనికింత కష్టముండేదికాదు, సమాధానం చెప్పుకునేవాడు. కాని, ఈ కేటాయింపేమిటి? చెలపతి ఆగలేకపోయాడు.

"మావాడు జలగలాగా పట్టుకుంటే గత్యంతరంలేక చేశాను." అన్నాడు రామ్మూర్తి దగ్గర.

"ఏమిటీ?" అన్నాడు అతను.

చెలపతికి వొళ్ళు మండింది. వెధవ తెలియనట్లు నటించి తన నోటిమీదుగా చెప్పించాలని చూస్తున్నాడని అనుకుని అతనితో పోట్లాడాడు.

ఆపూట చెలపతి యింకా యిద్దరి ముగ్గురితో అని చూశాడు. కాని, వాళ్ళూ అదేవిధంగా ప్రశ్నించారు. చెలపతి బుసకొట్టి ఊరుకొన్నాడు. ఎంతమందితో అని పోట్లాడతాడు? ఆఖరికి జాలయ్యైనా సానుభూతి చూపుతాడేమోనని తంటాలుపడ్డాడు. కాని సానుభూతి సంపాదించేదెలా?—ఆడవాళ్ళ పేరు చెప్పితే?

"మా మరదలు ఒకటే తీరున వేధించిందోయ్, నాకు తప్పక—" అన్నాడు.

"తప్పక?" అన్నాడు జాలయ్య. 'ఆఁ, దానికేం ఫర్వా లేదు' అనకుండా.

చెలపతి వచ్చిన కోపాన్నంతా దిగమింగాడు, శివుడు విషాన్ని మింగినట్టుగా! ఐతే, శివుడికి విషం మింగినందుకు కంఠం నల్లబడింది. చెలపతికి మొఖం ఎర్రబడింది.

ఆఫీసునించి యింటికొచ్చేటప్పుడు నారాయణమూర్తి కలిశాడు. అతనితో వెనకటిధోరణిమాని- "మన మేనేజరికి దానుడు ఎక్కువైంది." అన్నాడు చలపతి.

"ఆఁ,ఎవరికికాలేదు లెద్దూ?"అన్నాడు నారాయమూర్తి.

చెలపతి అక్కడికీ తమాయించుకున్నాడు.

"అది నిజమే, కాని, ఆ నీలుగెందుకూ?" అన్నాడు.

"ఎవరికి లేదు. అంతా అపరబుద్ధులే!"

చెలపతి పిచ్చికుక్కలాగా రేగాడు. అది బజారూ, నలుగురూ తిరుగుతున్నారనే ధ్యాసకూడా లేకుండాపోయింది. నలుగుర్నీ చాటుచేసుకొని నారాయణమూర్తి తప్పించుకుపోయేవరకు బ్రహ్మప్రళయమైంది.

మర్నాడు చలపతి ఆఫీసు కెళ్లేవరకు తోటి క్లర్కులంతా కూర్చుని లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకొంటున్నారు. నారాయణమూర్తి అంటున్నాడు :

"మాంసం తింటున్నామని ఎముకలు మెడని వేసుకుంటామా? ఏదో కాస్తె చాటుగా మరుగూ అని......"చివరి క్రియను అభినయంతో వ్యక్తం చేశాడు.

"అది నిజమే. కాని మారల్ బ్యాక్ బోన్ లేకపోయినాక మనిషి ఎందుకూ? మన చెలపతినిచూడూ, అతనికి ఎవరన్నా భయంలేదు." అన్నాడు నరహరి.

"అయ్యగారికి రాచకాలే లేవు. ఏంచేసినా పబిలీగ్గా సేత్తారు" అన్నాడు ఆఫీసు బంట్రోతు, వేస్టుపేపరు బాస్కెటు తీసుకుపోతూ.

ఎందుకనో ఆ వేళ చలపతి వాళ్ల సంభాషణను ప్రశంస క్రింద మార్చుకోలేకపోయాడు. అంతా కలిసి తన్ను తాళం వేస్తున్నారని అనుకున్నాడు. వెధవబంట్రోతుకుకూడా వెటకారమా? చెలపతి ఆవాళ సవ్యసాచిలాగా అందర్నీ ఎదుర్కొన్నాడు, ఓడించాడుకూడా.

మర్నాడు ఆఫీసులో చెలపతిని ఎవరూ పలకరించలేదు. వాళ్ల మానం. పెదాలు బిగిపట్టి నవ్వుకోటం అతను అసలు భరించలేకపోయాడు. తనంటే అంత చులకనావీళ్లకి? వాళ్లకి బుద్ధి చెప్పాలి. అంతా కలిసి అతన్ని వెలేస్తే అందర్నీ చెలపతి వెలివేశాడు. వాళ్లు కూర్చున్నచోట కూర్చోకూడదనికూడా నిశ్చయించుకున్నాడు...

ఆసాయంత్రమే చెలపతి నవ్వుతూ తన గుమాస్తాపనికి రాజీనామాయిచ్చి, విషాదంతో యింటికి తిరిగివచ్చాడు.

ఇంట్లో ఇల్లాలూ పనిమనిషి సుబ్బామూ కీచులాడుకుంటూ ఉన్నారు. 'పోలిశెట్టికొలతలో తగ్గించా'డంటున్నది సుబ్బామ. 'కాదు నువ్వే డబ్బులు పిక్కావు' అంటున్నది ఇల్లాలు.

చెలపతి ఇద్దర్నీ సర్దాడు. అతనికి సుబ్బామ స్థితిచూస్తే జాలివేసింది. టీ పుచ్చుకుని ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"వంచన ఎక్కడ లేదూ? అన్నది మనస్సు.

"అంతటా ఉంది" అన్నది బుద్ధి.

"మరి సుబ్బామని నిలవదీయట మెందుకూ?" అన్నది మనస్సు.

"అది నోరు లేంది గనక" అన్నది బుద్ధి.

"దాన్ని సమర్థించే వాళ్లెవరూ లేరా?" అన్నది మనస్సు.

ఈమాటు బుద్ధి సమాధానమివ్వలేదు. మళ్లీ ప్రశ్నించింది.

"నువ్వే చెయ్యకూడదూ, ఆ పనీ?"

ఎలా చేస్తాడూ? ఉపన్యాసాలద్వారా చెయ్యటానికి చాలా ఇబ్బందులున్నై. ముందు ప్రతి అంట్లవెధవా వేసే ప్రశ్నలకి జవాబుచెప్పాలి. ఇక మామూలు ప్రమాదాలా, ఉండనేఉన్నై. పోతే, ఇక పత్రికలకి రాయాలి. మరి లంచాల్ని సమర్థిస్తే పత్రికలు వేస్తాయా? వేసినా వెయ్యకపోయినా ముందు రచన తయారుచేసి చూడాలి.

చెలపతి కాగితం కలం తీసుకున్నాడు. కాని, కలం హరాం చేసింది. చొచ్చదోలి, మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు-కోతిగంతులు వేసింది, అంకెలు పడ్డాయి.

ఈకాలపు కుర్రవాళ్లు వొప్పుకోరుగాని, ప్రతికార్యానికి దైవప్రేరణ ఉండి తీరుతుంది. అది లేకపోతే, ఎన్నో ఉద్యమాలు అడుగంటేవి. ఈనాడు గాంధిని చూడరాదూ— ప్రతిపనీ దైవ ప్రేరణతోనే చేస్తాడు...సరే ఇప్పుడా గొడవ పోనివ్వు....

చెలపతి కలాన్ని స్వాధీనం చేసుకోలేక నానా అవస్థ పడుతుండగా, గాలిదేవుడి ప్రేరేపణతో పొట్లాముకి చుట్టిన

చిత్తుకాగితం వచ్చి అతని ముందు పడింది. తీసి చూశాడు. అదో అమెరికన్ పత్రికలోది. దాంట్లో చిన్న కథ దొరికింది. 'దగా' దాని శీర్షిక. చదివి చూశాడు. అచ్చంగా తను రాయ దలచుకున్నటువంటిదే! వాడికెలా తెలిసిందీ? న్యూయార్కు లో ఉన్న వెధవకి! తన థీమ్ కొట్టేసినందుకు ముందు చలపతికి వాడిమీద కష్టం కలిగింది. కాని, తర్వాత వాడు రాసి పెట్టి నందుకు సంతోషపడ్డాడు.

ఆ కథ సారమిది. రోజా అనే పనిమనిషి తన యజమానురాలికోసం 'ఫోర్ జెట్ స్టోర్సు' లో కొన్ని సామానులు కొంటుంది. షాపువాడు మంచివస్తువుల ధరలు వేసి చౌకవస్తువులు ఇస్తాడు. తర్వాత యజమానురాలొచ్చి చౌకవస్తువు లిచ్చావేమని అడిగితే, మీ పనిమనిషి ఇవేయిచ్చి బిల్లు అలా రాయమన్నదని చెప్తాడు. యజమానురాలు అది నమ్మి రోజాను పనిలోనించి తీసివేస్తుంది!

చెలపతి చప్పున రోజాకు స్కర్టు విప్పదీసి, కోక కట్టాడు. 'ఫార్ జెట్ స్టోర్సు' పోలిశెట్టి అంగడిగా మార్చాడు. పోతే పోలిశెట్టి అంగడిలో మెంతులూ, జీలకర్ర, ఆవాలూ వగైరా మసాలా దినుసులుకూడా ఉంచవలసి వచ్చింది. లిప్‌స్టిక్, స్నో, హెయిర్‌లోషన్ వగైరాలు తీసివేశాడు. రోజా పేరు మార్చి సుబ్బామ ఉంచాడు. ఇక క్లయిమటిక్ కండిషన్నును బట్టి ఇద్దరికీ మొఖాన తారు పూశాడు. అదనంగా పోలిశెట్టిలో లక్ష్మి ఉండిపోయేలాగా చేశాడు. ఆ కథ చూసి, సంపాదకుడు వెంటనే ప్రకటించటమే కాకుండా, ఇంకా పంపమని ఉత్తరం

రాశాడు. మిత్రులంతా కూడా చలపతిని ప్రోత్సహించారు; వీపు తట్టారు.

చలపతి రెట్టించిన ఉత్సాహంతో సాహిత్యసేవకు పూనుకున్నాడు. సుబ్బాయిని పంపి ఒక వీశెడు చిత్తుకాగితాలు తెప్పించాడు. అదృష్టవశాత్తు అవన్నీ, ఒకటే సంచికలు అయినవి. వాటిని ఉపయోగించలేదు. తర్వాత డిటెక్టివ్ కథల పుస్తకాలూ, క్రైమ్‌ఫిక్షన్ నావెల్సూ తెప్పించి, వాటిలో తను ఆలోచించిన థీమ్సు ఎవరన్నా దొంగిలించారా అని చూసేవాడు. పుస్తకాలు ఎక్కువ చదివిన కొందికీ అతనికి ఆశ్చర్యమూ కోపమూ కలిగేది. సరిగ్గా ఇతను ఆలోచించిన థీమ్సు అన్నీ అదివరకే ఎవడో ఒకడు కొట్టేసి ఉన్నాడు! పోనీ చక్కగా రాశారా అంటే అదీ కనబడదు!

ఏంచేస్తాడు చలపతి? మళ్ళీ దేవుడా అంటూ ఆ థీమ్సు అన్నీ రాసుకున్నాడు, కొన్నికథలను నాటికలుగానూ, కొన్ని నాటికలను కథలుగానూకూడా మార్చుకోవలసి వచ్చింది.

అతని రచనలు పత్రికల్లోపడటం మొదలుపెట్టినాక, దేశంలో పెద్దఅల్లకల్లోలం బయలుదేరింది. మామూలు చెరువులో పెద్దచేపలువచ్చి పడితే, మిగతాచేపలు ఎలా ఫీలవుతాయో అలా ఫీలయ్యారు ప్రజలు అతని వునికికి. వాళ్లిలా బెదరిపోవటానికి కారణంకూడా కొంతమంది స్వార్థపరులే.

థ్యాంక్ గాడ్! ఈనాటికైనా అతనుచేసిన సేవ లోకం వొప్పుకుంటున్నది.

"ఏమిటతను చేసినసేవ?"

"రెండు ఉద్గ్రంథాలు రాశాడు. ఒకటి – దొంగతనాలు

సమర్థిస్తూ, రెండు - లంచాలు సమర్థిస్తూ!''

''ఎలా సమర్థించావు?''

''దొంగతనం ఒక ఇన్‌స్టింక్ట్. అది ప్రతివాడిలోనూ ఉంటుంది. కొంతమంది పిరికివాళ్లు అది చెయ్యరు, అంతమాత్రం చేత వాళ్లు మహాత్ములు కారు. చేసినవాళ్లుకూడా కొంతమంది తెలివిగలవాళ్లు పట్టుపడరు. అంతమాత్రంచే వాళ్లు దొంగతనం చెయ్యనివాళ్లు కారు. పోతే, తెలివితక్కువవాళ్లే చిక్కుతున్నారు. వాళ్లని పై రెండు రకాలవాళ్లు, ఎగతాళి చేస్తున్నారు. దండిస్తున్నారు. వాళ్లని దండించడం న్యాయం కాదు. ఎవరికి కావలసినవస్తువు వాడిదగ్గర లేనంతవరకూ ఈదొంగతనాలు జరుగుతూనే ఉంటై. కాబట్టి ఎవడికి కావలసినవి వాడికి సప్లయిచేయాలి, లేదా దొంగతనానికి దండన తీసివేయాలి. ఇవి రెండూ చేయలేని పరిస్థితుల్లో పిల్లలకు స్కూళ్లల్లోనే దొంగతనం చేయడంలో గల మెలకువలు చెప్పాలి.''

''సరే, రెండోది?''

''రెండోదినా 'కాపిటల్!' చాలాగొప్పగ్రంథం. లంచంలో మోసం లేదంటాడు చెలపతి. లంచం ఇద్దరి ఇష్టంమీదా జరిగేబేరం. అందులో ఎవరి కిష్టంలేకపోయినా, మానుకోవచ్చు. నిర్బంధమేమీ లేదు. వివాహాల 'టరమ్సు'లో తీసుకుంటే లంచం గాంధర్వంలాంటి దంటాడు చెలపతి. దొంగతనం రాక్షసమంటాడు. ఆయా పరిస్థితుల్నిబట్టి రెండూ సమానంగా సమర్థనీయాలే. దూరం ఆలోచిస్తే లంచం అన్ని కాలాల్లోనూ, జాతుల్లోనూ ఏదో ఒక రూపంతో ఉండం

టాడు చెలపతి. లంచానికి ఇంకో పేరు గడ్డి కరవటం. అది ఎలా వచ్చిందీ? పూర్వం ఋషులు శిష్యులూ ప్రజలూ ఇచ్చిన కందమూలాలూ నీహార ధాన్యమూ తింటూ 'ఏదో ఆకూ అలమూ తిని బతుకుతున్నాము' అనేవాళ్లు. ఎందుకన్నారు వాళ్ళలా? లంచమని చెప్పుకోటానికి ఇష్టంలేక! కాబట్టే లంచానికింకో పేరు గడ్డికరవడమయింది. కానుకలూ నూడిదలూ, కప్పాలూ, కమీషనూ అంతా లంచం కిందికే వస్తుంది. ఆఖరికి నువ్వింటికెళ్లేటప్పుడు తీసుకుపోయే పొట్లాముకూడా."

తాతయ్య పకపక నవ్వాడు.

"ఇలాంటివి చాలా చదివాను ఇంగ్లీషులో" అన్నాను నేను.

"నీ మొహం! ఇంగ్లీషువాళ్లకి ఋషులెక్కడ ఏడ్చారురా" అన్నాడు తాతయ్య.